

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี
ข้อมูล ณ วันที่ ๒๐ เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นางจิราภรณ์ สาระไทย

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ บ้านเลขที่ ๗๘ หมู่ที่ ๑ ตำบลท่าเมือง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี
โทรศัพท์ ๐๙๔๕๑๒๑๑๕๔

เกิด พ.ศ. ๒๕๒๐ ปัจจุบันอายุ ๔๘ ปี

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา ปริญญาตรี

สถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัย

คณะ/สาขาวิชา ส่งเสริมการเกษตร

๖. อาชีพปัจจุบัน

☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตร

☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพอื่น

อย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ...๘๕,๐๐๐..... บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก.....ข้าว.....

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน .....๑.....แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑.แปลงเรียนรู้การลดต้นทุนการผลิตข้าว

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน.....๙.....ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

ฐานการเรียนรู้ที่ ๑.การเฝ้าติดตามผลผลิตข้าว

ฐานการเรียนรู้ที่ ๒.การใช้ปุ๋ยพืชสด

ฐานการเรียนรู้ที่ ๓.การทำน้ำหมักมูลสุกร

ฐานการเรียนรู้ที่ ๔.การผลิตเชื้อราไตรโคเดอร์มา

ฐานการเรียนรู้ที่ ๕.การจัดการแปลงนาในสภาพดินเค็ม

ฐานการเรียนรู้ที่ ๖ เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน

ฐานการเรียนรู้ที่ ๗ การใช้น้ำอย่างรู้ค่า

ฐานการเรียนรู้ที่ ๘ การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

ฐานการเรียนรู้ที่ ๙ การเลี้ยงสัตว์น้ำ

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน.....๓.....หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน .....๗..... หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑.๑ การเตรียมดิน การตรวจวิเคราะห์ดินและการปรับปรุงบำรุงดิน

๔.๑.๒ การเตรียมเมล็ดพันธุ์ดีการผลิตข้าวคุณภาพและรับรองมาตรฐาน การผลิตข้าว (GAP และอินทรีย์)

๔.๑.๓ การใช้ปุ๋ยลดต้นทุนและการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรอย่างถูกวิธี

๔.๑.๔ การเพิ่มมูลค่าและการแปรรูปข้าว

๔.๑.๕ วิชาการป้องกันกำจัดโรคและแมลง

๔.๑.๖ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโซนนิ่ง

๔.๑.๗ การเก็บเกี่ยวและปฏิบัติการหลังการเก็บเกี่ยว

๔.๑.๘ การตลาดสินค้าเกษตร

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน .....๑..... หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน .....๖..... หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๓.๑ บัญชีต้นทุนอาชีพ

๔.๑.๒ การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

๔.๑.๓ แผนการผลิตรายบุคคล (IFPP)/แผนธุรกิจกลุ่ม

๔.๑.๔ การจัดการที่เหมาะสมกับพื้นที่

๔.๑.๕ การขยายพันธุ์พืช

๔.๑.๖ การเลี้ยงโคเนื้อ

๔.๒ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตร การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในชุมชน

๑.วัตถุประสงค์

๑.๑ เพื่อผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี

ในชุมชน

๑.๒ เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีและองค์ความรู้ด้าน

การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

๑.๓ เพื่อฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีเกี่ยวกับข้าวและ

ชาวนา

๒. เนื้อหา

การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในชุมชน หมายถึง การที่กลุ่มเกษตรกรในชุมชนร่วมกันผลิตและจัดการเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี เพื่อใช้เองและจำหน่ายภายในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกร เพิ่มความมั่นคงทางอาหาร เพื่อผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีในชุมชน เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีและองค์ความรู้ด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีเกี่ยวกับข้าวและชาวนาทำให้ชุมชนเข้มแข็งมีความรักและสามัคคี

หลักการและกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

การคัดเลือกพื้นที่และเกษตรกร

เลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการปลูกข้าว และคัดเลือกเกษตรกรที่มีความรู้และประสบการณ์ในการผลิตเมล็ดพันธุ์

การฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยี

ให้ความรู้และฝึกอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี การจัดการแปลง การเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

การเลือกพันธุ์ข้าว

เลือกพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และตรงตามความต้องการของตลาด

การเตรียมดินและการปลูก

เตรียมดินให้เหมาะสมและปลูกข้าวด้วยวิธีการที่ถูกต้อง

การดูแลรักษา

ดูแลรักษาแปลงข้าวอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะการกำจัดวัชพืช แมลง และโรคต่างๆ

การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

เก็บเกี่ยวข้าวในระยะเวลาที่เหมาะสม และปฏิบัติต่อเมล็ดข้าวหลังการเก็บเกี่ยวอย่างถูกต้อง เพื่อรักษาคุณภาพของเมล็ดพันธุ์

การคัดคุณภาพและการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์

คัดเลือกเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพดีและนำมาปรับปรุงสภาพ เช่น การลดความชื้น การทำความสะอาด และการคัดขนาด เพื่อให้ได้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน

การเก็บรักษาและการจำหน่าย

เก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และจำหน่ายให้กับสมาชิกชุมชนและผู้สนใจ

ทั่วไป

ประโยชน์ของการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

ลดต้นทุนการผลิต

เกษตรกรสามารถลดต้นทุนในการซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวจากภายนอกได้

เพิ่มผลผลิต

การใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีจะช่วยให้ได้ผลผลิตข้าวที่สูงขึ้น

สร้างความมั่นคงทางอาหาร

การมีเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีในชุมชนจะช่วยให้เกษตรกรสามารถผลิตข้าวเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายได้

สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

ศูนย์ข้าวชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาข้าวและชาวนาในชุมชน การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนช่วยอนุรักษ์พันธุ์ข้าวพื้นเมืองและพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ สร้างรายได้เกษตรกรสามารถจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวส่วนเกินให้กับชุมชนและตลาดภายนอกได้

การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาภาคการเกษตรของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ และสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารและเศรษฐกิจในระดับชุมชนและระดับประเทศ

๓. รูปแบบการถ่ายทอดความรู้

๓.๑ การอบรมถ่ายทอดความรู้

๓.๒ ฝึกปฏิบัติ

๓.๓ ศึกษาดูงาน

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

๕.๑ รวบรวมภาพรวมภาคการเกษตรของอำเภอ

พื้นที่ปลูก ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ ต้นทุน รายได้ การรับรองมาตรฐาน (GAP/Organic)

๕.๒ ข้อมูลทรัพยากร: ดิน-น้ำ-ชลประทานเล็ก ชุดดิน ความลาดชัน เสี่ยงภัยแล้ง/น้ำท่วม

๕.๓ ข้อมูลตลาด: ผู้รวบรวม โรงแปรรูป ช่องทางขาย ราคาย้อนหลัง สัญญาการตลาด/ผู้ซื้อเป้าหมาย

๕.๔ นโยบาย/ยุทธศาสตร์ที่ต้องยึดโยง: แผนจังหวัด/กลุ่มจังหวัด, BCG, นโยบาย “ตลาดนำ นวัตกรรมเสริม เพิ่มรายได้” โครงการ/งบที่มีอยู่แล้วใช้เพื่อบูรณาการ/ต่อยอด

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

๑. การเตรียมการ

- ศพก.และเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง สำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด ดำเนินการแจ้งแนวทางและกรอบแผนปฏิบัติการ

- ศพก. ทบทวนผลการดำเนินงานปีที่ผ่านมา ปัญหา อุปสรรค และโอกาสการพัฒนา

๒. การประชุมระดมความคิดเห็น

- ผู้มีส่วนร่วม เกษตรกรเจ้าของ ศพก., คณะกรรมการ ศพก. เกษตรกรเครือข่าย นักวิชาการ ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล หน่วยงานภาคี (พัฒนาชุมชน, ธ.ก.ส., อปท., ภาครัฐกิจเอกชน, มหาวิทยาลัย/สถาบันวิจัย)

- ระดมความคิดเห็น วิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT Analysis), กำหนดประเด็นพัฒนา

๓. การจัดทำร่างแผน

จัดทำเป็นเอกสารแผนราย ศพก. โดยประกอบด้วย

- ข้อมูลทั่วไปของ ศพก.

- ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

- เป้าหมายและวัตถุประสงค์

- กิจกรรม/โครงการที่บูรณาการกับหน่วยงานภาคี

- แผนการดำเนินงาน (ระยะเวลา งบประมาณ ผู้รับผิดชอบ ตัวชี้วัดผลสำเร็จ)

๔. การติดตามและประเมินผล

- ศพก. และสำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัดติดตามความก้าวหน้า

- รายงานผลเป็นระยะ และปรับแผนให้เหมาะสม

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำการเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

แรงบันดาลใจในการเริ่มต้นปรับเปลี่ยนจากการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำการเกษตรที่อาศัยหลักวิชาการและเทคโนโลยี มาจากหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

๑. ประสบการณ์ตรงจากปัญหาการเกษตรแบบดั้งเดิม

เกษตรกรพบว่าการทำเกษตรแบบเดิมพึ่งพาธรรมชาติและการใช้แรงงานอย่างเดียว ทำให้ผลผลิตไม่แน่นอน ต้นทุนสูง ขาดความมั่นคงทางรายได้ และไม่สามารถแข่งขันกับตลาดที่มีมาตรฐานสูงได้ ปัญหาเหล่านี้กลายเป็นแรงผลักดันสำคัญให้ตัดสินใจหันมาศึกษาและปรับเปลี่ยนการทำเกษตรให้มีความรู้และหลักวิชาการรองรับ

๒. การรับรู้ถึงความสำคัญขององค์ความรู้และเทคโนโลยี

เมื่อได้เข้าร่วมกิจกรรมและอบรมต่าง ๆ ของหน่วยงานส่งเสริมการเกษตร ตระหนักว่าการนำความรู้ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ สามารถช่วยเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน และยกระดับคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐานที่ตลาดต้องการ

๓. ความมุ่งหวังในการสร้างรายได้และความมั่นคงให้ครอบครัว

การทำเกษตรแบบใช้วิชาการสามารถช่วยสร้างรายได้ที่แน่นอนและยั่งยืน ลดความเสี่ยง และทำให้ครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๔. แรงบันดาลใจจากการเป็นต้นแบบให้กับชุมชน

เกษตรกรเล็งเห็นว่า หากตนเองสามารถปรับเปลี่ยนและประสบความสำเร็จได้ ก็จะสามารถถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และเป็นแรงบันดาลใจให้เกษตรกรรายอื่น ๆ ในชุมชนหันมาปรับตัวเช่นเดียวกัน

๕. การสนับสนุนจากหน่วยงานและเครือข่ายการเกษตร

การได้รับคำแนะนำ เครื่องมือ และการส่งเสริมจากภาครัฐ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร และภาคีเครือข่าย เป็นอีกหนึ่งแรงกระตุ้นที่ทำให้เกษตรกรมั่นใจและกล้าตัดสินใจนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้

๒. ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

1. ผลผลิตไม่แน่นอนและคุณภาพต่ำ

- การทำการเกษตรแบบดั้งเดิมที่อาศัยภูมิปัญญาเดิมและสภาพดินฟ้าอากาศ ทำให้ผลผลิตผันผวน ทั้งปริมาณและคุณภาพ ไม่สามารถตอบโจทย์ตลาดสมัยใหม่ที่ต้องการมาตรฐานที่สม่ำเสมอ

2. ต้นทุนการผลิตสูง

- การใช้แรงงานเข้มข้นและการพึ่งพาสารเคมีจำนวนมาก ทำให้ต้นทุนสูง แต่ผลตอบแทนไม่คุ้มค่า

3. ความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและโรคแมลงศัตรูพืช

- การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศที่รุนแรงขึ้น รวมถึงโรคและแมลงระบาด สร้างความเสียหายต่อผลผลิต หากไม่มีองค์ความรู้หรือเทคโนโลยีเข้ามาช่วยจัดการ

4. การแข่งขันทางการตลาดและมาตรฐานสินค้าเกษตร

- ตลาดทั้งในและต่างประเทศต้องการสินค้าที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ ซึ่ง การทำการเกษตรแบบเดิมไม่สามารถตอบสนองได้

5. รายได้ไม่มั่นคงและคุณภาพชีวิตของครอบครัว

- การทำเกษตรแบบดั้งเดิมทำให้รายได้ไม่สม่ำเสมอ ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของครอบครัว เกษตรกร จึงต้องหาทางเลือกใหม่

6. ข้อจำกัดด้านความรู้และทักษะของเกษตรกร

- เกษตรกรจำนวนมากยังขาดโอกาสเข้าถึงองค์ความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ การที่เกษตรกร ต้นแบบได้เข้าร่วมอบรมหรือโครงการส่งเสริม ทำให้ตระหนักถึงความจำเป็นในการเรียนรู้เพื่อปรับตัว

7. ความคาดหวังของสังคมและบทบาทการเป็นผู้นำชุมชน

- ในฐานะศูนย์เรียนรู้ (ศพก.) เกษตรกรต้องเป็นแบบอย่าง หากยังทำการเกษตรแบบเดิม จะไม่สามารถเป็น ศูนย์กลางถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นได้

๓. รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

๑. การใช้ รถดำนาแบบเดินตาม

หลักวิชาการ : กำหนดระยะปลูกข้าวที่เหมาะสม (เช่น ๒๕x๒๕ ซม.) ตามหลักการจัดการทรัพยากรในนา เพื่อให้ต้นข้าวได้รับแสงและธาตุอาหารอย่างเต็มที่

เทคโนโลยี/นวัตกรรม : รถดำนาคช่วยปลูกต้นกล้าอย่างสม่ำเสมอ รวดเร็ว ประหยัดแรงงานคน ใช้ต้นกล้า
น้อยลงแต่ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น

ผลที่ได้ : ลดต้นทุนค่าแรงงาน, ลดปริมาณเมล็ดพันธุ์จาก ๒๕-๓๐ กก./ไร่ เหลือเพียง ๑๐-๑๕ กก./ไร่

๒. การปลูก พืชปุ๋ยสด

หลักวิชาการ : เลือกพืชตระกูลถั่ว (เช่น ปอเทือง, ถั่วพราง, ถั่วพุ่ม) มาปลูกเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและตรึง
ไนโตรเจนในดิน

เทคโนโลยี/นวัตกรรม : การไถกลบพืชปุ๋ยสดด้วยเครื่องจักรกลเกษตรเพื่อคืนธาตุอาหารให้ดินอย่างมี
ประสิทธิภาพ

ผลที่ได้ : ลดการพึ่งพาปุ๋ยเคมี, ดินร่วนซุย เก็บความชื้นได้ดี ส่งผลให้ต้นทุนการใส่ปุ๋ยเคมีต่อไร่ลดลง ๒๐-
๓๐%

๓. การใช้ ปุ๋ยหมัก

หลักวิชาการ : ผลิตปุ๋ยหมักจากเศษวัสดุการเกษตร เช่น ฟางข้าว มูลสัตว์ และเศษพืชหมักร่วมกับ
จุลินทรีย์

เทคโนโลยี/นวัตกรรม : การทำปุ๋ยหมักแบบเร็ว (ใช้หัวเชื้อจุลินทรีย์) เพื่อให้ได้ปุ๋ยหมักคุณภาพในเวลาอัน
สั้น

ผลที่ได้ : ลดค่าใช้จ่ายในการซื้อปุ๋ยเคมี, ปรับปรุงโครงสร้างดิน เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ในระยะยาว

๔. การใช้ สารชีวภัณฑ์

หลักวิชาการ : ใช้เชื้อจุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา (ควบคุมโรคพืช), เชื้อบีที (กำจัด
หนอนกอข้าว), เชื้อราขาวบิวเวอเรีย (กำจัดแมลงศัตรูพืช)

เทคโนโลยี/นวัตกรรม : การผลิตและขยายเชื้อชีวภัณฑ์ในระดับชุมชน เพื่อให้มีใช้ในท้องถิ่น ราคาถูกและ
เข้าถึงง่าย

ผลที่ได้ : ลดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช, ลดต้นทุนการผลิต, ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคและ
สิ่งแวดล้อม

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

๑. การวิเคราะห์และวางแผน

สำรวจสภาพพื้นที่ดิน น้ำ และปัญหาร่วมกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกรต้นแบบ
เพื่อเลือกเทคโนโลยี/นวัตกรรมที่เหมาะสม เช่น รถดำนาค ปลูกพืชปุ๋ยสด ทำปุ๋ยหมัก ใช้สารชีวภัณฑ์
กำหนดเป้าหมาย เช่น ลดต้นทุนการผลิตลง ๒๐% หรือเพิ่มผลผลิตต่อไร่

๒. การเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้

เกษตรกรเข้ารับการอบรมหรือศึกษาดูงานเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี เช่น การใช้รถดำนาค วิธีผลิต
ปุ๋ยหมัก การเพาะเลี้ยงจุลินทรีย์

จัดทำแปลงสาธิตใน ศพก. เพื่อทดลองใช้และให้เกษตรกรในชุมชนได้เรียนรู้ร่วมกัน

๓. การปรับใช้ในแปลงเกษตร

รถดำนาคแบบเดินตาม → เพาะกล้าข้าวในถาดและนำรถดำนาคลงปลูกในแปลงจริง

ปลูกพืชปุ๋ยสด → หว่านหรือปลูกพืชตระกูลถั่วในนาหลังเก็บเกี่ยว แล้วไถกลบเพื่อปรับปรุงดิน

การใช้ปุ๋ยหมัก → ผลิตปุ๋ยหมักในครัวเรือน/ชุมชน และนำมาใส่แทนปุ๋ยเคมีบางส่วน

การใช้สารชีวภัณฑ์ → ใช้ชีวภัณฑ์ที่ผลิตเองหรือจากหน่วยงาน เช่น ไตรโคเดอร์มา บีที บิวเวอเรีย เพื่อ
ลดการใช้สารเคมี

๔. การติดตามและประเมินผล

เกษตรกรและนักวิชาการร่วมกันบันทึกต้นทุนการผลิต เช่น ค่าแรงงาน ค่าวัสดุ ค่าใช้จ่ายปุ๋ยและสารเคมี ก่อนและหลังการใช้เทคโนโลยี ประเมินผลด้านผลผลิต คุณภาพข้าว และต้นทุนต่อไร่ สรุบบทเรียนเพื่อปรับปรุงการใช้เทคโนโลยี

๕. การขยายผล

ถ่ายทอดความรู้และผลสำเร็จไปยังเกษตรกรรายอื่น ผ่านการจัดอบรมภายใน ศพก.ขยายการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีไปยังแปลงเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรที่ใช้เทคโนโลยีร่วมกัน เพื่อลดต้นทุนการผลิตอย่างยั่งยืน

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

๑. การเก็บตัวอย่างดิน

- เก็บหลังเก็บเกี่ยวผลผลิตหรือก่อนเตรียมดินปลูกครั้งต่อไป
- เลือกพื้นที่เก็บตัวอย่างดินที่ไม่เปียกและ หรือมีน้ำท่วมขัง
- ไม่เก็บบริเวณที่มีปุ๋ยตกค้าง หรือเคยเป็นคอกสัตว์ เพื่อให้ผลวิเคราะห์ถูกต้อง

๒. นำตัวอย่างดินที่ได้ส่งให้สำนักงานเกษตรอำเภอ หรือ ศดปช. เพื่อทำการวิเคราะห์ระดับธาตุอาหารในดิน เช่น อินทรีย์วัตถุ ฟอสฟอรัส โพแทสเซียม แยกเป็นระดับต่ำ ปานกลาง สูง ตามค่ามาตรฐาน

๓. ใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

ครั้งที่ ๑ ใส่พร้อมปลูก หรือ ๕-๑๐ วันหลังย้ายกล้าโดยโรยปุ๋ยข้างแถวพืชแล้วพรวนกลบ

ครั้งที่ ๒ ใส่หลังครั้งแรก ๑๕-๓๕ วัน (ขึ้นอยู่กับชนิดพืช เช่น ข้าวใส่ครั้งที่ ๒ เมื่ออายุ ๓๐-๔๕ วัน) โดยใส่ข้างแถวแล้วกลบเช่นกัน สำหรับพืชไร่ทั่วไป เช่น ข้าวโพด สวนผัก ไม้ผล ให้แบ่งใส่ปุ๋ยเป็นครั้ง ๆ ตามช่วงเจริญเติบโตต่าง ๆ เพื่อให้พืชดูดซึมธาตุอาหารได้เต็มที่และลดการสูญเสีย

๔. การใส่ปุ๋ยเพื่อปรับสภาพดิน ถ้าดินมีความเป็นกรดสูง ใส่ปูนขาวหรือปูนมาร์ลคลุกกับดินก่อนปลูก ๑-๒ สัปดาห์ เพื่อปรับค่าความเป็นกรดให้อยู่ในระดับเหมาะสมกับพืช เพื่อให้ธาตุอาหารในดินถูกปลดปล่อยได้ดีขึ้น

๕. การใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยหมักควบคู่ จะใส่ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมด้วยเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ทำให้ดินร่วนซุยและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใส่ปุ๋ยเคมี

การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชให้ทนต่อสภาพภูมิอากาศและต้านทานโรค/แมลง
เป้าหมายหลัก

เลือกพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูงต่อหน่วย ทนแล้ง/ทนน้ำท่วม/ทนความร้อนตามความเสี่ยงท้องถิ่น และมีความต้านทานโรคแมลงที่เป็นปัญหาหลักในพื้นที่

ขั้นตอนที่ ๑ สำรวจและประเมินเงื่อนไขแวดล้อม

รวบรวมข้อมูลภูมิอากาศ (ปริมาณฝน ช่วงแล้ง อุณหภูมิสูงสุด-ต่ำสุด) ดิน ประวัติการระบาดของโรค-แมลง และความต้องการตลาด (คุณภาพเมล็ด/ข้าวสาร) ระบุดัชนีชี้วัดสำคัญที่ต้องการในพื้นที่ (เช่น ทนแล้ง ≤ ๑๔ วันไม่มีฝน, ระยะสั้น ๙๐-๑๐๐ วัน ต้านโรคใบไหม้/แมลงเจาะลำต้น ฯลฯ)

ขั้นตอนที่ ๒ สํารวจพันธุ์ตัวเลือกและแหล่งเมล็ด

ติดต่อสถาบันวิจัย/ศูนย์เมล็ดพันธุ์/สถานีทดลอง เพื่อขอข้อมูลการทดลอง และตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ที่ได้รับอนุญาต

ตรวจสอบสถานะการขึ้นทะเบียนอนุญาตพันธุ์ และแหล่งเมล็ดมีมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ ๓ การทดลองภาคสนามแบบย่อ

ออกแบบการทดลองเชิงปฏิบัติ (แนะนำแบบง่ายสำหรับชาวบ้าน)

ใช้แปลงสาธิต ขนาด ๑๐-๒๐ x ๑๐ เมตร ต่อพันธุ์ ต่อการจัดการ (เช่น ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์เหมือนกันทุกแปลง)

มีอย่างน้อย ๓ ซ้ำ หากเป็นไปได้ เพื่อให้มีความน่าเชื่อถือ

บันทึกตัวชี้วัด: อัตราการงอก, ระยะอายุ, ความรุนแรงโรค จำนวนรวง/ต้น ผลผลิตต่อไร่ (แห้ง)

คุณภาพเมล็ด (ความชื้น ข้าวหัก) และต้นทุนอินพุต

ดำเนินการสังเกตและเก็บข้อมูลตามช่วงเวลา (เช่น ทุก ๒ สัปดาห์ + วันเก็บเกี่ยว)

ขั้นตอนที่ ๔ วิเคราะห์ผลและประเมินเชิงเศรษฐกิจ

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลผลิตของแต่ละพันธุ์, เปอร์เซ็นต์การลดการใช้สารเคมี (ถ้าพันธุ์ทนโรค), และ

คำนวณผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ

เลือกพันธุ์ที่มีทั้งความมั่นคง และความคุ้มค่าเชิงเศรษฐกิจ

ขั้นตอนที่ ๕ การขึ้นทะเบียน/ขยายเมล็ดพันธุ์และส่งเสริมการนำไปใช้

หากพันธุ์ผ่านการทดลอง ให้จัดการผลิตเมล็ดพันธุ์ระดับชุมชน ภายใต้การควบคุมคุณภาพ

ทำแปลงสาธิตแบบจัดงานวันไร่นา เพื่อให้เกษตรกรเห็นผลจริง และจัดอบรมการจัดการพันธุ์ใหม่ (การหว่าน/การย้ายกล้า/การเก็บรักษาเมล็ด)

จัดระบบแหล่งจำหน่ายเมล็ดที่วางใจได้

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดการควบคู่กับปัจจัยอื่น

เมื่อเปลี่ยนพันธุ์แล้ว ต้องปรับการจัดการปุ๋ยและน้ำให้สอดคล้อง (ตัวอย่างเช่น พันธุ์สั้นต้องการการใส่ปุ๋ย

แบบเฉพาะช่วง) นำระบบ IPM ร่วมกับพันธุ์ต้านทาน เพื่อหลีกเลี่ยงการพึ่งพาสารเคมีเพียงอย่างเดียว

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๑.....ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) .....เมล็ดพันธุ์ข้าว..... พื้นที่ปลูกจำนวน.....๔.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๒) .....ข้าว กข.๖..... พื้นที่ปลูกจำนวน.....๒.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๓) ..... พื้นที่ปลูกจำนวน.....(ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๓.....ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) .....ปลานิล..... จำนวน.....๑๐๐๐.....(หน่วย...กก.....)

๒.๒) .....ปลาดุก..... จำนวน.....๕๐๐.....(หน่วย...กก.....)

๒.๓) .....หอยขม..... จำนวน.....๓๐๐.....(หน่วย...กก.....)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๔.....ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑) .....โคเนื้อ..... จำนวน.....๕.....(ตัว)

- ๓.๒) .....สุกร..... จำนวน.....๑๕..... (ตัว)
 ๓.๓) .....เป็ดเทศ..... จำนวน.....๓๐..... (ตัว)
 ๓.๔) .....ไก่พื้นเมือง..... จำนวน.....๗๐..... (ตัว)

๔) สิ้นค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๓.....ชนิด ประกอบด้วย

- ๔.๑) .....ไข่เค็ม..... จำนวน.....๒๐๐.....(หน่วย...ฟอง.....)
 ๔.๒) .....เมล็ดพันธุ์ข้าว..... จำนวน.....๕๐.....(หน่วย.กระสอบ.)
 ๔.๓) .....ปลาร้า..... จำนวน.....๑,๒๐๐.....(หน่วย..กก.....)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า...เมล็ดพันธุ์ข้าว.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

- ๑.๑) ...ไถกลบตอซัง..... เป็นเงิน.....๓๕๐.....บาท/ไร่
 ๑.๒) ...เตรียมดิน..... เป็นเงิน.....๖๐๐.....บาท/ไร่
 ๑.๓) ....เตรียมกล้า.....เป็นเงิน.....๓๐๐.....บาท/ไร่
 ๑.๔) .....ปักดำ.....เป็นเงิน.....๗๐๐.....บาท/ไร่
 ๑.๕) .....ค่าปุ๋ยหมัก..... เป็นเงิน.....๒,๐๐๐.....บาท/ไร่
 ๑.๖) .....เก็บเกี่ยว..... เป็นเงิน.....๖๐๐.....บาท/ไร่
 ๑.๗) .....ค่าคัด /บรรจุ..... เป็นเงิน.....๖๐๐.....บาท/ไร่
 ๑.๘) .....ค่าแรง..... เป็นเงิน.....๓๐๐.....บาท/ไร่
 รวมต้นทุนการผลิต .....๕,๔๕๐.....บาท/ไร่

รายได้ .....๗,๐๐๐.....บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ...พืชผักสวนครัวมะพร้าว

เฉลี่ยรายได้วันละ.....๒๐๐.....บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....หอยขม.....

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....๕๐๐.....บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ เป็ดเทศ ไก่พื้นเมือง ปลาดุก

เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....๒,๐๐๐.....บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....ข้าว โค สุกร .....

เฉลี่ยรายได้ปีละ...๗๐,๐๐๐.....บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

๑. มีผลผลิตบริโภคเองในครัวเรือน เหลือก็นำไปจำหน่าย ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ทำให้มีเงินออม

๒. เป็นศูนย์เรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตรให้กับชุมชน และบุคคลที่สนใจสามารถ

เข้ามศึกษาและดูงานได้

๓. การทำเกษตรแบบพึ่งพาตนเองลดการใช้สารเคมี ทำให้มีการอนุรักษ์ธรรมชาติและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔. มีความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพ มีความสุขที่ได้เห็นบุตรหลานช่วยกันทำเกษตรที่บ้าน โดยที่ไม่ได้เข้าไปทำงานที่ต่างจังหวัด

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

๑. มีการบำรุงรักษาและจัดการดินอย่างถูกวิธี เช่น การใช้ปุ๋ยอินทรีย์และจุลินทรีย์เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน ลดการใช้สารเคมีที่เป็นพิษต่อทรัพยากรธรรมชาติ

๒. การปลูกพืชและผลิตที่เน้นความพอประมาณและสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุล ไม่สูญเสียทรัพยากร

๓. การปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ที่หลากหลายทำให้มีความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

๑. ต้นทุนการผลิตลดลงเพราะมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและลดผลกระทบต่อธรรมชาติ

๒. ทำให้เป็นตัวอย่างในการสร้างแรงบันดาลใจและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิตในเกษตรกรในพื้นที่ให้คิดถึง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

๑. มีความเข้าใจข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่การเกษตร เช่น ขนาดพื้นที่ ประเภทพืชเศรษฐกิจที่เหมาะสมในพื้นที่ รวมถึงสถานการณ์ทรัพยากรน้ำ และคุณภาพดิน

๒. เป็นแปลงพยานการณ์ของสำนักงานเกษตรอำเภอและมีความรู้ในการบริหารจัดการโรคและแมลง

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

๑. ถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีการเกษตรและการแก้ไขปัญหาเกษตรกรในหมู่บ้าน ชุมชน และเกษตรกรทั่วไป

๒. เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรผู้นำที่เข้ามาเรียนรู้ใน ศพก.

๓. เป็นวิทยากรศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน

๔. เป็นวิทยากรด้านการเลี้ยงสัตว์ ด้านประมง

๕. เป็นวิทยากรและปราชญ์ชาวบ้าน กศน.อำเภอดอนมดแดง

๖. เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านเกษตรผสมผสาน/ทฤษฎีใหม่/เศรษฐกิจพอเพียง

๗. เป็นศูนย์เรียนรู้เครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอ ดอนมดแดง (ศพก.)

๘. เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ เรื่อง เกษตรผสมผสาน/ทฤษฎีใหม่/เศรษฐกิจพอเพียง

๙. เป็นวิทยากรด้านการปรับปรุงบำรุงดิน

๑๐. มีเกษตรกรที่สนใจมาศึกษาดูงาน และมาสอบถามปัญหาในด้านการเกษตรและนำเอาองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้จริง

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหานั้น เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

๑. ให้ความรู้แก่เกษตรกรในพื้นที่ในเรื่องของการปรับปรุงบำรุงดิน และการเตรียมดินในการเพาะปลูก

๒. เป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์บริการที่ช่วยเกษตรกรแก้ไขปัญหการเพาะปลูกส่งผลให้เกษตรกรมีความรู้และทักษะในการปรับปรุงผลผลิตอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

๑. บริการให้ข้อมูล ถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ และบุคคลที่สนใจมาศึกษาดูงาน

๒. มีศาลาเรียนรู้ แปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ และหลักสูตรการเรียนรู้ที่รองรับแก่เกษตรกรที่จะมาศึกษาดูงาน

๓. มีเกษตรกรสอบถามปัญหาด้านการเกษตรอยู่เป็นประจำ

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติต่ออย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

ช่องทางในการขยายผลใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ผ่านการอบรม ฝึกปฏิบัติ และมาศึกษาพื้นที่จริงที่ ศพก. และก็มีเกษตรกรที่เข้ามาเรียนรู้ในแปลงและนำแนวทางปฏิบัติการทำไร่นาสวนผสมตามหลักทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียงของตนเองได้ประสบผลสำเร็จ และสามารถดูเป็นแบบอย่างได้หลายราย ทำให้มีทั้งเกษตรกรต้นแบบและเกษตรกรตัวอย่างในพื้นที่เพิ่มขึ้น

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

๑. มีการบูรณาการทำงานของหน่วยงานต่างๆ ทั้งในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ ร่วมกับเกษตรกรชุมชน โดยเน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ

๒. มีการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพเกษตรกรผู้นำร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอ และเป็นแหล่งบ่มเพาะเกษตรกรให้ก้าวสู่ผู้ประกอบการเกษตรและสร้างเครือข่ายในพื้นที่

๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

รับผิดชอบด้านการบริหาร วางแผน ขับเคลื่อน และประสานงานกับ ศูนย์เครือข่ายและหน่วยงานในพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในพื้นที่

๒. พัฒนาศูนย์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

๓. เป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรในพื้นที่และผู้สนใจ

๔. ทำหน้าที่เป็นผู้นำการประชุมคณะกรรมการ ศพกระดับอำเภอร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอ

๕. ช่วยเหลือสังคมและเป็นตัวอย่างที่ดีในสังคม

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

การได้ทำหน้าที่เป็น ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) นับเป็นความภาคภูมิใจของเกษตรกรต้นแบบและสมาชิกทุกคน เพราะไม่เพียงแต่เป็นการพัฒนาตนเอง แต่ยังเป็นการสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน ดังนี้

๑. ภาครัฐในบทบาทการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

การเป็น ศพก. ทำให้เกษตรกรต้นแบบมีโอกาสนำองค์ความรู้ วิชาการ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาปรับใช้ในการทำการเกษตร และถ่ายทอดต่อไปยังเพื่อนเกษตรกรในชุมชนได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้นำด้านการเกษตร และเป็นตัวอย่างที่ดีในการปรับตัวสู่การทำเกษตรสมัยใหม่

๒. ภาครัฐที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตเกษตรกรในชุมชน

การถ่ายทอดความรู้ด้านการลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และการพัฒนาคุณภาพสินค้า ทำให้เกษตรกรในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้นชุมชนเข้มแข็งขึ้นจากการรวมกลุ่มทำกิจกรรมทางการเกษตรร่วมกัน

๓. ภาครัฐที่ได้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐ

ศพก. ทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงระหว่างเกษตรกรกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อพัฒนาการเกษตรตามแนวทาง “ตลาดนำ นวัตกรรมเสริม เพิ่มรายได้” เกษตรกรรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนประเทศด้านการเกษตร

๔. ภาครัฐในความยั่งยืนและความมั่นคงทางการเกษตร

การนำวิชาการและเทคโนโลยีมาใช้ ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มรายได้ แต่ยังช่วยอนุรักษ์ดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อมศพก. จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่และคนรุ่นถัดไป

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

๑. ความเป็นผู้นำแบบ ทางการ

เกษตรกรต้นแบบที่ดำเนินงานใน ศพก. มักได้รับมอบหมายให้เป็น แกนนำหรือหัวหน้ากลุ่ม ในโครงการ/กิจกรรมทางการเกษตรมีหน้าที่ วางแผน กำหนดแนวทาง และประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ เพื่อขับเคลื่อนโครงการให้เป็นไปตามนโยบายส่งเสริมการเกษตร รับผิดชอบในการ จัดอบรม ถ่ายทอดความรู้ และสาธิตเทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้เกษตรกรในชุมชนทำหน้าที่เป็นตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างเกษตรกรและหน่วยงานราชการ เพื่อให้เกิดการสนับสนุนเครื่องมือ ความรู้ และงบประมาณอย่างเหมาะสม

๒. ความเป็นผู้นำแบบ ไม่เป็นทางการ (Informal Leadership)

แสดงบทบาทเป็น แบบอย่างหรือแรงบันดาลใจ ให้เกษตรกรในชุมชนเห็นถึงความสำเร็จจากการปรับใช้วิชาการและเทคโนโลยีใช้ความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในการ แนะนำหรือให้คำปรึกษาเพื่อนเกษตรกร โดยไม่จำเป็นต้องมีตำแหน่งหรือมอบหมายอย่างเป็นทางการกระตุ้นให้ชุมชนร่วมมือกันทำกิจกรรม เช่น การแลกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ การรวมกลุ่มซื้อ-ขายสินค้าเกษตร และการทำงานร่วมกันในแปลงสาธิตช่วยสร้าง ความเชื่อมั่นและแรงจูงใจ ให้สมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ ปรับตัว และพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน

๓. ความเป็นจิตอาสา (Volunteer Spirit)

ทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อส่วนรวม โดย ไม่หวังผลตอบแทนส่วนตัวสนับสนุนกิจกรรมและโครงการของ ศพก. และชุมชน เช่น จัดอบรม สาธิต แนะนำการใช้เทคโนโลยี หรือช่วยเหลือเพื่อน

เกษตรกรในช่วงฤดูกาลเพาะปลูกแสดงความ เสียสละและให้ความสำคัญกับความร่วมมือ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความมั่นคงทางการเกษตรของชุมชน

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

๑. ความหมายของการเสียสละ

การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม หมายถึง การใช้เวลา ความรู้ ความสามารถ หรือทรัพยากรส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือชุมชนและสมาชิกอื่น ๆ โดยไม่หวังผลตอบแทนส่วนตัวโดยตรงเป็นการยอมลดความสะดวกสบาย หรือเสียสละทรัพยากรส่วนตัว เช่น เวลา แรงงาน หรือเงินทุน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มหรือสังคมทั้งหมด

๒. การเสียสละในบริบทของ ศพก.

ให้ความรู้และคำปรึกษาแก่เพื่อนเกษตรกร: เกษตรกรต้นแบบใช้ประสบการณ์และความรู้ด้านการเกษตร มาสอนและให้คำแนะนำกับเพื่อนเกษตรกร โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายช่วยดำเนินกิจกรรมสาธิตและอบรม: ลงแรงและเวลาส่วนตัวจัดทำแปลงสาธิตหรือสาธิตการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อให้สมาชิกชุมชนเห็นผลจริงแบ่งปันทรัพยากรและเทคโนโลยี: เช่น เครื่องมือ เครื่องจักร หรือปุ๋ยหมัก ให้เพื่อนเกษตรกรได้ทดลองใช้ ลดความเสี่ยงและต้นทุนของสมาชิกในชุมชนสนับสนุนการทำงานร่วมกันในโครงการชุมชน: เช่น การรวมกลุ่มเพาะปลูก การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ หรือการร่วมแรงช่วยกันในฤดูกาลเพาะปลูก

๓. ประโยชน์จากการเสียสละ

สร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือในชุมชน: สมาชิกเห็นความตั้งใจและความเอื้อเฟื้อของผู้นำ ทำให้เกิดความร่วมมือมากขึ้นยกระดับความรู้และคุณภาพการผลิตของชุมชน: เกษตรกรทุกคนมีโอกาสเข้าถึงเทคโนโลยีและวิชาการ ทำให้ผลผลิตสูงขึ้น ต้นทุนลดลงเสริมสร้างความเข้มแข็งของ ศพก.: การเสียสละทำให้ศูนย์เรียนรู้เป็นแหล่งกลางที่ชุมชนพึ่งพาได้ เป็นตัวอย่างที่ดีให้รุ่นต่อไป

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

- ทำวันนี้ให้ดีที่สุด

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

๑. นายเสน่ห์ ในจิตร เกษตรอำเภอดอนมดแดง
๒. นายวิระยุทธ โพธิ์ไทร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
๓. นางสาวจตุพร หอมเงิน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
๓. นางสาวอมรรัตน์ ศรีรัตน์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

- ๑) การสัมภาษณ์เกษตรกร และให้เกษตรกรเล่าเรื่องประสบการณ์องค์ ความรู้แนวทางการทำงาน ผลสำเร็จ และความภาคภูมิใจของเกษตรกร
- ๒) การสังเกตและซักถามเพิ่มเติมอย่างเป็นกันเอง เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ประกอบการถอดบทเรียน
- ๓) การเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการติดตามเยี่ยมเยียนเกษตรกรในพื้นที่จริง

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

การจัดเก็บข้อมูลของ ศพก. ข้อไม่เป็นระบบ ไม่ต่อเนื่อง ทำให้ยากต่อการสรุป และเกษตรกรไม่สามารถสื่อสารหรือเล่าประสบการณ์ได้อย่างชัดเจน

***หมายเหตุ ๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.

ภาคผนวก

แผนที่ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
อำเภออนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี						
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุลประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์ประธานศูนย์เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๑	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) /(ศูนย์หลัก)	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	๕	คำไฮใหญ่	นายประยูร มณีวัลย์	๐๘๖๐๐ ๒๗๒๓๔
๒	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) /(ศูนย์เครือข่าย)	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	๑	ท่าเมือง	นายสมจิตร เผ่าภูรี	๐๘๐๔๖ ๗๔๗๕๒
๓	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) / (ศูนย์หลัก)	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	๕	คำไฮใหญ่	นายฉลวย กุมพันธ์	๐๘๑๙๓ ๗๕๖๙๙
๔	ศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนตำบลคำไฮใหญ่	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว / ศูนย์ข้าวชุมชน	๕	คำไฮใหญ่	นายฉลวย กุมพันธ์	๐๘๑๙๓ ๗๕๖๙๙
๕	ศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนตำบลท่าเมือง	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว / ศูนย์ข้าวชุมชน	๑	ท่าเมือง	นายประเสริฐ ศิริมูล	๐๘๑๘๗ ๘๑๔๙๕
๖	ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑	ท่าเมือง	นายประเสริฐ ศิริมูล	๐๘๑๘๗ ๘๑๔๙๕
๗	ศูนย์ศพก.เครือข่ายเกษตรกรต้นแบบYSF ปี๖๑	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑	เหล่าแดง	นายมงคล สุวรรณพงศ์	๐๙๗๑๑ ๕๔๘๕๘
๘	ศูนย์เรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเกษตรผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑ ๔	ดอนมดแดง	นายสำรอง ศรีคง	๐๘๑๒๖ ๕๘๒๗๙

๙	ศูนย์เครือข่ายวิสาหกิจ ชุมชนโคขุนสมุนไพรร อำเภอดอนมดแดง	ศูนย์เรียนรู้ เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตร ทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๑ ๐	เหล่าแดง	นายวรวิทย์ ทุ่งทอง	๐๘๔- ๒๗๒๓๙ ๐
๑๐	ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎี ใหม่บ้านโนนแดง	ศูนย์เรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง	๑ ๗	ดอนมด แดง	นายชัยวัชร จ้างงค์	๐๖๔๖๐ ๓๖๓๔๙
๑๑	ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎี ใหม่บ้านค้อ	ศูนย์เรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง	๙	เหล่าแดง	นายพรมมี วงษ์โท	๐๖๓๒๖ ๓๓๔๘๙
๑๒	ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎี ใหม่บ้านหนองแล้ง	ศูนย์เรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง	๖	คำไฮ ใหญ่	นาย บรรจง ลิ่งไธสง	๐๖๕๗๑ ๒๘๗๕๔
๑๓	ศูนย์ส่งเสริมและผลิต เมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน ตำบลดอนมดแดง	ศูนย์เรียนรู้ด้าน ข้าว / ศูนย์ข้าว ชุมชน	๑ ๑	ดอนมด แดง	นายภัทรนนท์ ศิริพันธ์	๘๑๙๖๗ ๒๒๔๑
๑๔	ศูนย์ส่งเสริมและผลิต เมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน ตำบลเหล่าแดง	ศูนย์เรียนรู้ด้าน ข้าว / ศูนย์ข้าว ชุมชน	๓	เหล่าแดง	นายจันดี คุณมี	๘๕๑๒๔ ๘๑๐๗
๑๕	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎี ใหม่/เกษตรผสมผสาน บ้านโอด ตำบลท่าเมือง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี	ศูนย์เรียนรู้ เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตร ทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๓	ท่าเมือง	นางสาวรสสุคนธ์ คชาพันธ์	๐๘๒- ๗๕๓๓๖ ๘
๑๖	ศูนย์เรียนรู้เกษตร ผสมผสาน ตำบลคำไฮ ใหญ่อำเภอดอนมดแดง	ศูนย์เรียนรู้ เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตร ทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๑ ๐	คำไฮ ใหญ่	นายสุคิด หาญชนะ	๘๗๙๒๑ ๔๗๓๖
๑๗	ศูนย์เรียนรู้เกษตร ผสมผสานบ้านวาปี	ศูนย์เรียนรู้ เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตร ทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๑ ๐	เหล่าแดง	นางพรรณรัตน์ พันธุ์ ขาว	๘๙๕๘๓ ๗๑๓๐
๑๘	ศูนย์เรียนรู้การปลูกผัก อินทรีย์	ศูนย์เรียนรู้พืชผัก	๖	ท่าเมือง	นางสำเนียง เดชคำภู	๖๑๐๒๔ ๔๑๕๖

